

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל
איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני זי"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת מטות מסעי תשפ"ג | גליון מס' 403

פרשת מטות

נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמיך. (במדבר לא ז)

יש להתבונן בדבר, מדוע תלה השי"ת, את מיתתו של משה, בנקמת בני ישראל במדינים.

ויש לפרש, כי הגה כתבו המקובלים, (ראה 'ילקוט ראובני' פרשת מטות, בשם 'גליא רזא'), שכל מלך או שר מישראל, שבא לעשות נקמה באינו אומה, צריך שיהיה לו איזשהו קשר עמה. לכן, פנחס שהיה מבנות פוטיאל, זהו יתרו כהן מדין, הוא אשר נשלח ללחום במדין. עיי"ש שמביא עוד דוגמאות.

ביאור העניין, על פי מה שפסק ב'שולחן ערוך', (אורח חיים סימן קנד סעיף ג), כי תשמישי קדושה, כגון תיקים של ספרים, תפילין ומזוזות, יש בהם קדושה וצריך לגונן. אולם כתב הרמ"א (שם סעיף א), שארון הבנוי בחומה, אם הספרים מתקלקלים בו, אין בו קדושה. וביאר טעמו ב'מגן אברהם' (שם ס"ק א), שארון זה, מלכתחילה לא חלה עליו קדושה. אחר ואינו תשמיש לקדושה, אלא מזיק לה.

והנה נודע מפיהם של חכמי האמת, כי כל הנשמות הקדושות, היו שבויות בתחילה בידי הקליפה. כמו שמצאנו שיצא אברהם מתרח. ועליו הכתוב אומר (איוב יד ד), 'מי יתן טהור מטמא לא אחד', (במדבר רבה יט א). וכן על דוד המלך נאמר (תהלים פט כא), 'מצאתי דוד עבדי'. ודרשו חז"ל (בראשית רבה מא ה), 'היכן מצאתיו, בסדום'. ועוד כהנה וכהנה.

לאור זאת, היה מקום לומר, כי אין לנו להילחם, באומות שהיו שריויות בהן, אותן נשמות קדושות, משום שהיו להן לאכסניא.

ודינן כתשמישי קדושה, אשר טעונים גניזה. מאידך גיסא, יתכן גם לומר להיפך. כי שמא היו האומות מזיקות, לאותן נשמות קדושות, בעת שהותן בקרבן. ועוד, שמנעו מאותן הנשמות, לבוא לעולם קודם לכן. ואם כן, דינן של אותן אומות, כארון הבנוי בחומה, אשר אין בו שום קדושה, כיון שהוא רק מזיק לספרים.

ומי יגלה לנו מהי האמת. איזה צד הוא הנכון. אשר על כן, נדרש שדווקא אותו הניצוץ קדוש, יהיה הוא זה שילחם, באומה אשר שהה בקרבה. כי רק הוא יודע, האם הקליפה של אותה אומה, הזיקה לו או הועילה. והוא אשר יידע לנכון, האם מנעו ממנו, לעשות מצוות קודם לכן. וכעין זה נפסק ב'שולחן ערוך' (חושן משפט סימן שפח סעיף א), כי המזיק ממון חבירו ואין ידוע מה הזיק, הניזוק נשבע ונוטל. כיצד, הרי שלקח כלי סתום מחבירו, והטילו לים או שרפו באש, וטען הניזק שהיה מלא מרגליות וכיוצא, נאמן.

ברם, מלבד אותו הניצוץ, אף אחד אחר, לא יוכל לברר ולידע את האמת. לכן, אף אחד מלבדו, אינו יכול להילחם באותה אומה. ואדרבה, זאת ועוד. דורו של אותו ניצוץ קדוש, הוא וודאי שלא יוכל להילחם. כי אותו הדור, הרי נהנה מגילוי של הניצוץ, דווקא בדור זה.

והנה משה רבינו, הלא התגדל בתוך קליפת מדין, ואף נשא שם אשה. לכן היה נצרך, שדווקא הוא יצווה על המלחמה במדין. אולם, אם היו ממתנינים אנשי דורו, עד אחרי מיתתו, שוב לא היו יכולים, להילחם ולנקום את נקמת ה' במדין.

(זרע שמשון פרשת מטות, מאמר ד)

פרשת מסעי

ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם. (במדבר לג 5)

הדקדוקים בפסוק זה מבוארים. ראשית, מדוע כופל הכתוב דבריו. ושנית, מפני מה בפעם הראשונה, כתב מוצאיהם למסעיהם. ובשנייה הפך דברו, באומרו מסעיהם למוצאיהם.

ויש לבאר, על פי מה שכתבו רבותינו חכמי הקבלה, כי ארבעים ושנים המסעות, שנסעו בני ישראל במדבר, היתה להם מטרה ותכלית. והיא, להחליש את כח הקליפות הטמאות, נחש, שרף, עקרב וצימאון, השוכנות במדבר. זאת, באמצעות שהוציאו מהן, את הניצוצות הקדושות, הטמונות בהן.

והנה, אילו זכו בני ישראל, היו מוציאים את הניצוצות מן הקליפות, בזמן מועט. אולם אחר שחטאו, היו צריכים להתעכב זמן רב במדבר, עד שהצליחו להשלים עבודה קדושה זו.

זהו מה שנרמז כאן בתיבת מוצאיהם, מלשון מציאה, או הוצאה. כלומר, שבמסעות אלו, מצאו בני ישראל והוציאו, את הניצוצות הקדושים.

אלא שבתחילה, קודם שחטאו, היו ניצוצות הקדושה ממתנים להם, כדי שיוציאו ויוכלו להמשיך מיד, אל המסע הבא. וזה מה שאמר 'ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם', היינו, את הוצאת הניצוצות, שהמתינו למסעי בני ישראל, בכדי שיבואו להוציאם.

שמה נטעה לחשוב, כי אם אכן כך היה, היה זה לטורח גדול, עבור בני ישראל. כי היו צריכים למהר ממסע למסע. לכן הוסיף הפסוק לאמור, 'על פי ה''. כלומר, שהיו מסעות אלו, אמורים להיות על פי ה', בלא טורח כלל. כעין מה שנאמר (שמות יט ד), 'ואשא אתכם על כנפי נשרים'.

אולם, אחרי שחטאו בני ישראל, התהפך הגלגל. מעתה היו מסעיהם למוצאיהם. שהיו המסעות צריכים להתארך ולהמתין,

עד שיסיימו בני ישראל להשלים התיקון, בהוצאת הניצוצות הקדושות. כי אחר החטא, בא להם תיקון זה בטורח גדול, ובזמן רב היו לוקטים אותן.

(זרע שמשון פרשת מסעי, מאמר ב)

~~~~~

והקריתם לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם ונס שמה רוצח מכה נפש בשגגה. (במדבר לה יא)

תנא, תלמיד שגלה, מגלין רבו עמו. דכתיב (דברים 7 מא), ונס אל אחת מן הערים האל וחי. עביד ליה מידי, דתיהוי ליה חיותא. אמר רבי זירא, מכאן שלא ישנה אדם, לתלמיד שאינו הגון. שלא יביאוהו עוונותיו לידי הריגה בשוגג ויגלה. דאמרינן לקמן, שאינו מצוי אלא ברשעים.

(מסות י. ובס"ז)

דברי הגמרא, מוקשים לכאורה, מתוך עצמם. כי אם אכן אסור לרב, ללמד תלמיד שאינו הגון, מדוע מגלים את הרב כדי שימשיך וילמדו. ואם מחמת הטעם 'כי היכי דתיהוי ליה חיותא', אם כן, מדוע לא ילמדו הרב מלכתחילה, מאותו הטעם.

אלא בעל כורחנו לומר, כי אכן אם התלמיד אינו הגון, לא יגלה עמו הרב. ומה שאמר 'תלמיד שגלה מגלין רבו עמו', היינו בתלמיד שניכר בו היטב, איך שמתחרט על מעשיו ושב בתשובה. שמכאן ואילך, הוא עוסק בתורתו ומהרהר בה כל שעה. ואינו הולך ארבע אמות בלא תורה, (כלשון התוספות סוטה כא. ד"ה זה).

וזה מה שאמרו 'כי היכי דתיהוי ליה חיותא', היינו דווקא כשהתלמיד לומד תורה לשמה, שאז היא נעשית סם חיים עבורו. אולם, אם לא שב התלמיד ממעשיו ועדיין אינו הגון, תיעשה לו התורה לסם מוות. וכמו שאמרו בגמרא (שבת פח:), 'למיימינים בה סמא דחיי, למשמאילים בה סמא דמותא'.